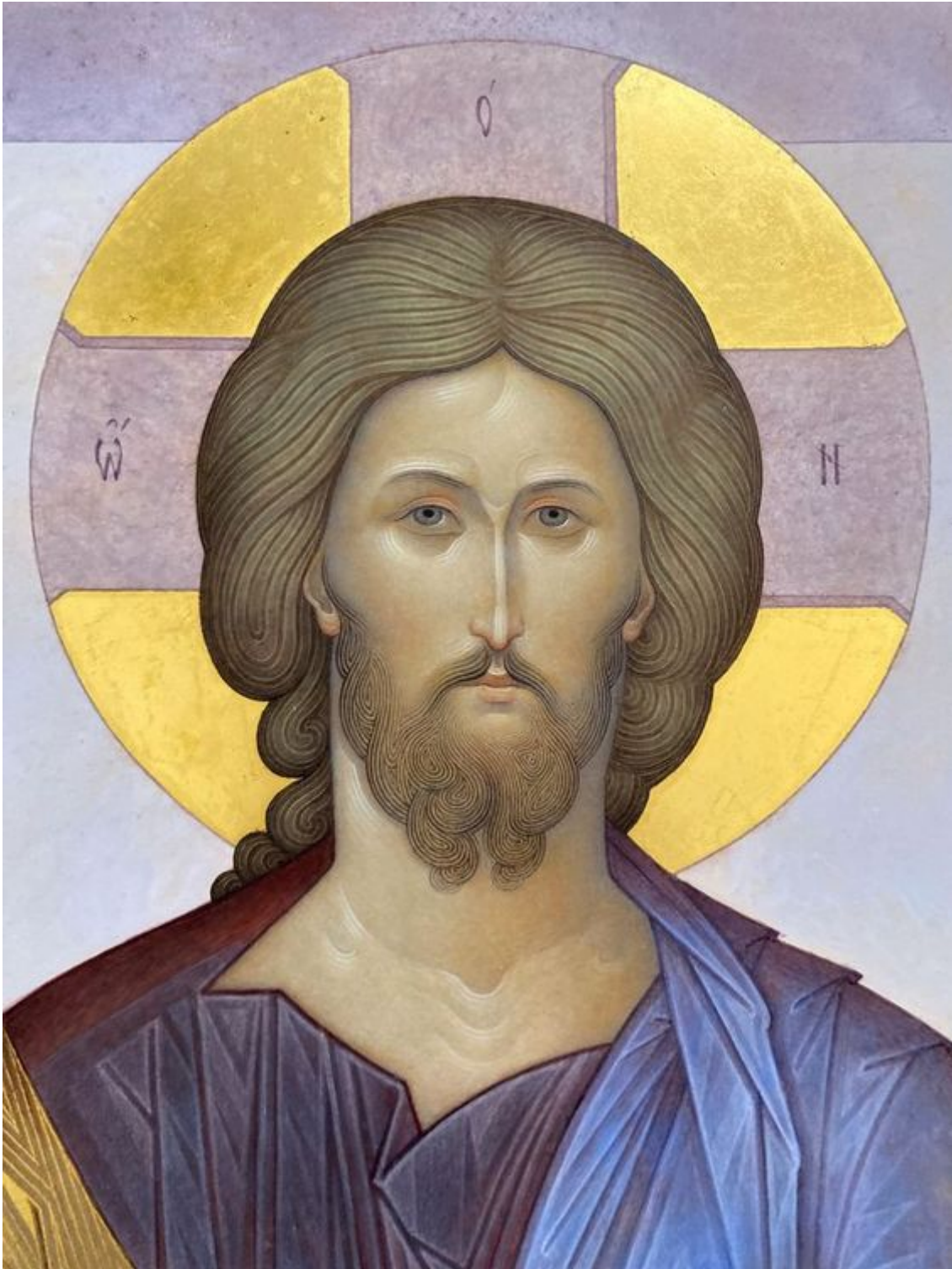

21/12/2023

Η ελευθερία του Θεού

/ [Γνώμες](#)

Ὁ ὅρος «ἐπανευαγγελισμός» νοιώθω ὅτι εἶναι ἓνα ἀγκάθι γιὰ τὴν χριστιανικὴ συνείδηση πού προκαλεῖ τὴν αὐτοσυνειδησία μας καί τὴν αὐτοκριτικὴ μας. Ἐπανευαγγελιζόμαστε τὸ Εὐαγγέλιο πού ξεχάσαμε ὅτι ἡ Ἐκκλησία τό διαφυλλάτει ἐπάνω

στήν ἁγία Τράπεζα καί τό λιτανεύει γιά ἀσπασμό καταμεσίς τοῦ κυριακάτικου ὄρθρου, γιά νά ἀναγγεῖλει τήν ζωή ἐκ Τάφου; Ἐπανευαγγιζόμαστε κάτι ἢ Κάποιον πού λησμονήσαμε; Καί τί εἶναι αὐτό πού ἀφήσαμε; Τί ἀπωλέσαμε; Τί χάσαμε; Τί χάθηκε; Ἔρχεται στό νοῦ μου ἡ φράση τοῦ ἁγίου Ἰσαάκ τοῦ Σύρου, ὅτι ἡ μεγαλύτερη ἁμαρτία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ ἀδιαφορία μας γιά τόν Ἀναστημένο Χριστό.

• Μητροπολίτου Φαναρίου Ἀγαθαγγέλου,, Γενικοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ὁ Χριστός προσκαλεῖ ἐλεύθερα τόν κάθε ἄνθρωπο στήν Ἐκκλησία, στή βιωματική ἐμπειρία τῆς πασχάλιας χαρᾶς καί τῆς πρόγευσης τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. «Ὅστις θέλει... ἀκολουθεῖτω μοι». Ἡ Ἐκκλησία δέν ἔχει, λοιπόν, νά πείσει κανέναν. Ἄλλο πρᾶγμα τό εὐρύ κοινό, ἄλλο πρᾶγμα τό νά εἶσαι μέλος τῆς Ἐκκλησίας, ἄλλο πρᾶγμα ὁπαδός, ἄλλο πρᾶγμα Σῶμα Χριστοῦ. Ἐάν πιστεύεις, προσέρχεσαι ἐν ἐλευθερίᾳ καί ἀγάπῃ, γιά νά ζήσεις τό μυστήριό τῆς πίστεως καί τῆς κοινωνίας μέ τόν Θεό. Ἡ σχέση μέ τόν Θεό ἀφορᾷ ὄντολογικά τόν ἄνθρωπο. Εἶναι μιά κίνηση ἐμπιστοσύνης, ἐναπόθεσης τῶν ἐλπίδων καί τῆς δίψας μας γιά ζωή στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Αὐτός πού μᾶς χαρίζει ἐδῶ καί τώρα τόσον πλοῦτο ζωῆς, παρά τίς δικές μας ψυχοσωματικές ἀντιστάσεις στήν πραγματοποίηση τῆς ζωῆς (τῆς ὄντως ζωῆς πού εἶναι ἀγαπητική αὐθυπέρβαση καί κοινωνία). Αὐτός μᾶς ἔχει ὑποσχεθεῖ καί τό πλήρωμα τῆς ζωῆς, τήν ἄμεση υἱοθεσία, τήν πρόσωπο-μέ-πρόσωπο σχέση μαζί Του, ὅταν σβήσουν στό χῶμα καί οἱ ἔσχατες ἀντιστάσεις τῆς ἀνταρσίας μας.

Ἡ ἐσωτερικότητα ἢ ἡ πνευματική ζωή δέν ἔχει τό νόημα καί τό πλήρωμά της «ἐκ τοῦ ἀνθρώπου καί διά τοῦ ἀνθρώπου». Δέν τρέφεται καί δέν αὐξάνεται μέ ἰδεολογίες ἢ διανοητικά κατασκευάσματα. Δέν σχετίζεται μέ θεωρίες ἢ ὀρθολογικά συστήματα. Τό μυστήριό τῆς Σύναξης, πού ἀποκαλύπτει καί ἐκφράζει τό εἶναι τῆς Ἐκκλησίας, δέν δύναται νά κατανοηθεῖ ἀπό τόν πλαστό δυτικό ὀρθολογισμό τοῦ κόσμου. Ἡ πνευματική ζωή δέν εἶναι κάποια ἀφηρημένη ἔννοια, μιά θεωρητική ἰδεολογία ἢ ἔστω ἰδέα ἐνδός ἀπροσδιορίστου σπιριτουαλισμοῦ¹. Ἀντιθέτως θά τήν περιγράψαμε ἴσως τήν «χειροπιαστή» ἐκκλησιαστική χριστιανική ζωή ἐμποτισμένη ἀπό τήν χάρη τοῦ ἁγίου Πνεύματος «τοῦ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευομένου καί ἐν Υἱῷ ἀναπαυομένου»².

Ὅλος ὁ σκοπὸς τῆς πνευματικῆς ζωῆς ἐπικεντρώνεται στό γεγονός ὅτι ὁ ἄνθρωπος καλεῖται «νὰ πλησιάσει στὸν Θεό καί νὰ ἐνωθεῖ μέ Αὐτόν». Ἡ ἔνωση αὐτὴ χαρακτηρίζεται ὡς ἡ «ἀκρότης» τῆς πνευματικῆς ζωῆς καί τῆς χριστιανικῆς

τελειότητας. Ἡ πραγμάτωση ὅμως τῆς ἔνωσης Θεοῦ καί ἀνθρώπου δέν ἀποτελεῖ ἓνα φιλοσοφικό θεωρητικό ἐπίτευγμα οὔτε διαδραματίζεται σέ ἓνα μή ὑπαρκτό χῶρο. Πολλῶ δέ μᾶλλον ὡς πνευματική ζωή δέν θά μπορούσε νά χαρακτηριθεῖ κάποια ἀτομική προσπάθεια ἐγκλεισμένη καί περιορισμένη στὸν προσωπικό κόσμο τοῦ ἀνθρώπου ἢ μία ἀποσπασματική καί ἀποκομμένη ἀπὸ τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας ἐσωτερική ἀσκητική προσπάθεια. Δέν θά μπορούσε φυσικά ἡ πνευματική ζωή νά χαρακτηριθεῖ ὡς μία μορφή «πελαγιανῆς» ἠθικολογίας, κατὰ τὴν ὁποία τὸ ἄτομο ἀγωνίζεται γιὰ τὴν ἠθική του τελειότητα περιορισμένος στὶς δικές του ἔμφυτες ἱκανότητες. Παράλληλα στὴν πνευματική ζωή δέν ὑφίσταται κάποια μαγική ἢ μηχανική θέωση, ὅπου ὁ ἄνθρωπος τὴν ἀποδέχεται παθητικά³.

Ὅλα αὐτὰ πού συμβαίνουν στὴν ἐποχή μας θέτουν καί πάλι μέσα ἀπὸ νέες προκλήσεις, πού δοκιμάζουν τὴν αὐθεντικότητα τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας αὐτοσυνειδησίας, τὸ ζήτημα τῆς σχέσης Θεοῦ καί ἀνθρώπου.

Στὸ σημεῖο αὐτό θά πρέπει νά τονίσουμε ὅτι ὁ μεγαλύτερος ἐχθρὸς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς εἶναι ἡ ἐκκοσμίκευση. Ὁ ἐκκοσμικευμένος ἄνθρωπος περιορίζει τὴν θρησκεία σ' ἓνα κομμάτι τῆς ζωῆς του, ἀνεξάρτητο ἢ χαλαρά συνδεδεμένο μέ τὰ ὑπόλοιπα. Γι' αὐτόν ὁ ὁρατὸς κόσμος ἀποτελεῖ τὸ φυσικὸ πεδίο τῆς ζωῆς καί ἡ θρησκεία ἀποτελεῖ τὸ μέσο τῆς ἐπικοινωνίας μέ τὸ ὑπερφυσικό. Στὴν ἐκκοσμικευμένη κοινωνία ὁ τρόπος ζωῆς μπορεῖ μέν νά περιλαμβάνει τὴν θρησκεία, ἡ φιλοσοφία τῆς ζωῆς ὅμως τὴν ἀποκλείει. Ἡ ἐκκοσμικευμένη ἀντίληψη τοῦ κόσμου ἔχει ταυτισθεῖ, κατὰ κάποιον τρόπο, μέ τὸν σύγχρονο τρόπο ζωῆς. Στὴν ἐκκοσμικευμένη ἀντίληψη τῶν ἀνθρώπων ὁ κόσμος δέν ἀποτελεῖ μυστήριο, δέν ἀποτελεῖ μία θεοφάνεια, ἓνα μέσο ἀποκάλυψης τῆς παρουσίας καί τῆς δύναμης τοῦ Θεοῦ. Ἀντίθετα ἀποτελεῖ τὸ πεδίο δράσης τῶν ἀνθρώπων καί γι' αὐτό διέπεται ἀπὸ δικούς του νόμους καί ἀρχές.

Τὸ θέμα εἶναι οὐσιαστικό, θεολογικὰ μεγάλο καί θά μᾶς ἀπασχολήσει στὸ ἄμεσο μέλλον, στὴν ἐσχατολογικὴ μας πορεία, καθότι ἡ πίστη στὴν αἰώνια ζωή δέν εἶναι μιὰ ἰδεολογικὴ βεβαιότητα. Δέν κατοχυρώνεται μέ ἐπιχειρήματα. Εἶναι μιὰ κίνηση ἐμπιστοσύνης, ἐναπόθεσης τῶν ἐλπίδων καί τῆς δίψας μας γιὰ ζωή στὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ.

Τὸ πόσο τὸ θέμα εἶναι οὐσιαστικό καταδεικνύεται ἀπὸ τὸ γεγονὸς μιᾶς τάσης γιὰ ὑποτίμηση τῶν Μυστηρίων καί ἀναγωγή τους σέ ρουτίνα τῆς ζωῆς τοῦ χριστιανοῦ⁴, μέχρι τοῦ σημείου πού εἴτε χάνουν τὸ πραγματικὸ νόημά τους εἴτε λαμβάνουν μαγικὸ ἢ ψιλὸ χαρακτήρα μέ ματαιόδοξες καί κενόδοξες κοινωνικὲς προεκτάσεις τῆς ἀστικῆς μας ἰδεολογίας καὶ μικροαστικῆς μας νοοτροπίας, ἀποκομμένα ἀπὸ τὴν εὐχαριστιακὴ κεντροθετημένη πνευματικότητα⁵. Ὅπου ὅμως

λείπει ὁ Χριστός ἐκεῖ οἱ ὀρθοὶ λογισμοὶ διαφθείρονται καὶ διαστρέφονται⁶. Ἡ κένωση τῶν ἐκκλησιαστικῶν μυστηρίων εἶναι τό πιό ἀποκαρδιωτικό φαινόμενο τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας ζωῆς⁷.

Ἐτσι τὰ Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας ὑποτάσσονται στήν κτιστή θέληση, τό ἴδιον θέλημα καί τὰ δοκοῦντα ἐπιτηδεύματα. Καί ἀπό ἐδῶ ξεκινᾷ ὁ ἀγώνας, οἱ δυσερμηνεῖες, τὰ θέματα, τὰ ποιμαντικά προβλήματα. Πῶς θά ἐξηγήσουμε στόν κόσμο ὅτι ἄλλο τό Μυστήριο τοῦ Βαπτίσματος καί ἄλλο ἡ πολιτική ὀνοματοδοσία; Ἄλλο τό μυστήριο τοῦ γάμου καί ἄλλο ἡ δικανική ἔννοια τοῦ συμφώνου συμβίωσης; Ἄλλο ἡ χριστιανική οἰκογένεια καί ἄλλο ἡ καλλιεργούμενη μορφή ἐναλλακτικῆς οἰκογένειας; Ποιός θά ἀναλάβει τήν εὐθύνη νά ὑποκαταστήσει καί νά ἀντικαταστήσει τήν ἔννοια τῆς μητρότητας καί τῆς πατρότητας, τάση ἐπιβαλλόμενη ἀπό ἐξουσιαστικές διαθέσεις καί ἀντιλήψεις, ἐνάντια ὅχι μόνο στόν Εὐαγγελικό λόγο, ἀλλά στήν φυσική τάξη, τίς ἀπροσδόκητες ψυχοπαθολογικές καταστάσεις τῶν παιδιῶν, τήν ψυχική τους ἰσορροπία, τήν κεφαλαιώδη ἔννοια τῶν προτύπων; Ποιός θά μετρήσει ἄραγε τίς συνέπειες καί θά θεραπεύσει τίς πληγές μιᾶς ζωῆς χωρίς Θεό ἢ μιᾶς ζωῆς πού προσαρμόζει τήν διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου στό δικό μας θέλημα;

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Βλ. Γεωργίου Μαντζαρίδη, Ὁρθόδοξος πνευματική ζωή, ἐκδ. Π. Πουρναρᾶ, Θεσσαλονίκη 1994, σελ. 22-23, καί Stanley Harakas, Spirituality: East and West, σὺν τῷ The Legacy of St. Vladimir: Byzantium, Russia, America. Papers presented at a Symposium commemorating the Fifteenth Anniversary of St. Vladimir's Orthodox Theological Seminary, ἐκδ. St. Vladimir Seminary Press, Crestwood 1990, σελ. 179-181. Ο Γέροντας Σωφρόνιος λέγει : «Κάποτε ἡ “πνευματικότητα” εἶναι περιττή γιὰ τοὺς ἀνθρώπους», Ἀγώνας θεογνωσίας, ἐκδ. Ἰ. Μ. Τίου Προδρόου, Ἑσσεξ Ἀγγλίας 2004, σελ. 203. Ὁμοίως ὁ Μητροπολίτης Ἰωάννης Ζηζιούλας τονίζει ὅτι «no “spirituality” is healthy and truly Christian unless it is constantly dependent on the event of ecclesial communion». Being as Communion, ἐκδ. St. Vladimir's Seminary Press, Crestwood 1993, σελ. 131.

2. Ἀπό τὰ Ἀνοιξαντάρια.

3. Ἄν καὶ ἡ προσωπικὴ ἄσκηση εἶναι ἀναπόσπαστο μέρος τῆς πνευματικῆς ζωῆς, θά πρέπει νά σημειώσουμε ὅτι ὡς μέλος τῆς Ἐκκλησίας ὁ ἄνθρωπος δέν θεωρεῖται ὡς μία αὐτόνομη ἐξατομικευμένη ὄντοτητα, ἀλλὰ εἶναι ἐν κοινωνίᾳ μέ τὰ ὑπόλοιπα μέλη τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὸ συμβαίνει κυρίως μεσῶ τῆς συμμετοχῆς του στήν μυστηριακὴ καὶ λατρευτικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἀκόμη καὶ ἐάν ἐφησυχάζει

στήν πιὸ ἀπομακρυσμένη ἔρημο. Σὲ αὐτό τό πλαίσιο λαμβάνει χώρα ἡ πνευματικὴ ζωή: «Στὰ Μυστήρια, καὶ ἰδιαίτερα στήν θεία Εὐχαριστία, προσφέρεται ἡ καταπληκτικὴ δυνατότητα γιὰ μοναδικὴ καὶ ἀληθινὴ ἐνότητα τῶν ἀνθρώπων», Ἀνέστη Κεσελόπουλου, Ἡ μοναξιά ὡς ὑπαρξιακὸ καὶ ποιμαντικὸ πρόβλημα», Προτάσεις ποιμαντικῆς θεολογίας, ἐκδ. Π. Πουρναρᾶ, Θεσσαλονίκη 2003, σελ. 304.

4. Βλ. Ioannis M. Phountoulis, «Nicodemo I' Aghiorita e la Teologia Liturgica», Nicodemo I' Aghiorita e la Filocalia, σσ. 184185. Βλ. ἐπίσης, Πρωτ. Κωνσταντίνου Καραϊσαρίδη, «Ὁ Ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης ὡς λειτουργιολόγος», Πρακτικὰ Α' ἐπιστημονικοῦ συνεδρίου, Ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης, τ. Β', σελ. 333.

5. «The entire Hesychastic tradition places immense importance on the Eucharist. The champions of Hesychasm on Mt. Athos in the late eighteenth and early nineteenth centuries (among them, St. Nicodemos the Hagiorite) were actively involved in a return to a Eucharisticcentered spirituality and the precepts preached by the Hesychasts in the fourteenth century», Archbishop Chrysostomos, A Guide to Orthodox Psychotherapy, ἐκδ. University Press of America, Inc., Lanham 2007, σελ. 93.

6. Συμεών τοῦ Νέου Θεολόγου, Ἄπαντα τὰ εὑρισκόμενα, σελ. 97.

7. Μιχαήλ Καρδαμάκη, Ὁρθόδοξη Πνευματικότητα, ἐκδ. Ἀκρίτας, σελ. 262.